

เรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน

ชื่อ..... สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

➤ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด : ท๕.๑ : ม.๑/๑, ม.๑/๒, ม.๑/๓, ม.๑/๔

บทพระราชนิพนธ์ :

ลักษณะคำประพันธ์ : เป็น..... นำด้วย..... แล้วขยายความด้วย.....

ที่มาของเรื่อง : ทรงชมฝีพระหัตถ์สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีในการปรุงเครื่องเสวย

จุดมุ่งหมายในการแต่ง : เพื่อ.....

สาระสำคัญของเรื่อง :

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สันนิษฐานว่า ทรงพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ เพราะมีความบางตอนได้ทรงชมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีเมื่อครั้งยังเป็น สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ ซึ่งมีฝีพระหัตถ์ในกระบวนเครื่องเสวยไม่มีผู้ใดจะมีฝีมือเทียบเคียงได้

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน เป็นความงดงามของวรรณคดีที่สะท้อนให้เห็นความประณีต ละเอียด ลอของ ชนชาติไทย ที่บรรจงประติดประคองโภชนาหารนานาชนิดให้เลิศ ด้วยรสชาติและรสด้วยรูปลักษณ์และสะท้อนความเป็นอยู่ ของคนไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้อย่างเด่นชัด บทเห่แบ่งเป็น.....

บทเห่ชมเครื่องคาว ไม่เพียงแต่จะเอ่ยเพียงชื่ออาหารที่เป็นที่นิยมในกรุงรัตนโกสินทร์เท่านั้น แต่ยังบอกลักษณะ ที่ควรจะเป็นของอาหารชนิดนั้นไว้

มีสมันแกงแก้วดา

หอมยี่หร่ารสอ่อนแรง

ขยไต่ได้กลิ่นแกง

แรงอยากให้ไฟผิงหา

อาหารคาวที่ปรากฏในบทเห่ นั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงมีพระปรีชาสามารถเลือกอาหารขึ้นมา เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความในพระราชหฤทัยได้อย่างไพเราะ เหมาะสม กลมกลืนและบริบูรณ์ด้วยยอรรถและพยุญชนะ ซึ่งถือได้ว่าเลิศกว่ารสใด ๆ ทั้งสิ้น

ล่าเตี้ยคิดเตี้ยนอน

นอนเตี้ยทองท่าเมืองบน

ลดหลั่นชั้นขอบกล

ยลอยากนิทร์คิดแนบนอน

เห็นห่มห่มทรงเคร้า

รุ่มรุ่มเร้าคือไฟพอน

เจ็บไกลใจอวรณ์

ร้อนรุ่มรุ่มกลุ่มกลางทรง

(ยามที่พระเจ้าแผ่นดินทรงทอดพระเนตร “.....” ก็ทรงรำลึกถึงแท่น บรรจถรณ์ที่นำมาจาก ล้านนาของพระมเหสี แลทรงปรารภนาจะร่วมอภิรมย์ประสมสอง หากแต่พอทรงทอดพระเนตรเห็น “.....” ก็ทรงปริเทวนาการ ด้วยรักนั้นถึงกาลวิโยค)

ความรุ่งเรืองของกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้มีการติดต่อค้าขายกับชนชาติต่าง ๆ จึงทำให้ มีการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้น “.....” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างดินแดนสุวรรณภูมิและดินแดนอาทิตยอุทัยที่ สนิมแนบแน่นมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมด้านอาหารของคนสองเชื้อชาติได้อย่างลงตัว

ยำใหญ่ใส่สารพัด
รสดีด้วยน้ำปลา

วางจานจัดหลายเหลือนตรา
ญี่ปุ่นล้ำย้าวยวนใจ

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน นอกจากจะแสดงถึงพระปรีชาสามารถทางกวีของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ที่ทรงพระราชนิพนธ์ได้อย่างไพเราะ ยังทำให้เห็นภาพความวิจิตรงดงามของศิลปะอาหารชาววังที่อยู่คู่กับกุลสตรีสยาม ซึ่งความงามของอาหารไม่เพียงแต่ความงามที่ปรากฏแก่สายตาเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงสุนทรีย์แห่งรสชาติ ซึ่งในปัจจุบันตำรับอาหารคาวหวานและผลไม้ชนิดต่าง ๆ ก็ยังคงเป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทยทุกวันนี้

ถอดคำประพันธ์

บทที่ ๑ แกงมัสมั่นที่นางอันเป็นที่รักได้ทรงปรุงนั้น มีรสชาติดีหอมกลิ่นยี่หระ เมื่อชายใดได้ทานแล้ว ก็อยากจะทานอีก

บทที่ ๒ ยำใหญ่ใส่เครื่องหลายอย่าง เมื่อวางใส่จานแล้วสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ยำใหญ่จะอร่อยก็ต้องปรุงด้วยน้ำปลาญี่ปุ่น เมื่อทานแล้วมีรสชาติดี

บทที่ ๓ ดับเหล็กหลวง ใส่ น้ำส้มและพริกไทยเล็กน้อย รสชาติแม้ใครทำก็ไม่สามารถสู้ฝีมือของเธอได้

บทที่ ๔ หมูแนมที่รสดี พร้อมพริกสดและห่อด้วยใบทองหลาง ห่อไว้อย่างสวยงามพอทานแล้วรู้สึกโยเยหา ห่างไม่ได้

บทที่ ๕ ก้อยกุ้ง ปรุงรสชาติเผ็ดเมื่อทานเข้าไปแล้วเหมือนอาหารจากสวรรค์ทีเดียว เมื่อทานแล้วคิดถึงเธอมาก

บทที่ ๖ ปลาเทโพจะมีมันมาก เวลาแกงก็เห็นเนื้อเป็นมันลอยขึ้นมา รสชาติน่าทานเหมือนอาหารสวรรค์ ลิ้มรสชาติแล้วมีความสุข

บทที่ ๗ ความรักที่มีความไม่แน่นอนเหมือนน้ำยาและแกงขมิ้นที่เป็นความรู้สึกหนึ่งของความรัก ที่มีรสกลมกล่อม

บทที่ ๘ ข้าวหุงแบบแขกทำแบบพิเศษโดยใส่ลูกกระวานเทศ (ลูกเอ็น) ทำยาก ใครไม่รู้ก็ทำไม่เป็น เหมือนกับที่นางตั้งใจทำ

บทที่ ๙ หมูป่าต้มกับแกงคั่วส้มใส่ระกำ เหมือนบอกความลับของเราสองคนซึ่งเต็มไปด้วยความเศร้า

บทที่ ๑๐ ต้องแปลกใจพล่าเนื้อสด ส่งกลิ่นหอมน่าทานคิดถึงเมื่อยามเรายู่ใกล้ชิดจะได้กลิ่นหอมของนางที่รัก

บทที่ ๑๑ เห็นลำเตี้ยก็หวนให้คิดถึงเตี้ยของน้อง ทำให้อยากกลับไปนอนด้วยกันอีกครั้ง

บทที่ ๑๒ เห็นห่อหุ้มก็ให้ร้อนใจ เหมือนไฟมันสุ่มทรวง เมื่อยามห่างไกลก็รู้สึกร้อนรุ่มในกลางอก

บทที่ ๑๓ รังนกึ่งน่าชด รสชาติอร่อยกว่าอาหารใด ๆ กินแล้วทำให้รู้สึกถึงว่านกได้พราวจากรัง เหมือนดังที่พี่ต้องพราวจากเธอ

บทที่ ๑๔ แกงไตปลาเหมือนการเสแสร้ง บ่งบอกถึงวาจากระบิดกระบวนไสยโส ก็รู้สึกเหมือนการโศกเศร้า เหมือนพี่ลอบเจ้าดวงใจ

บทที่ ๑๕ ผักโคมชื่อเพราะเหมือนโคมของน้อง ผักหวานกินแล้วรู้สึกชานถึงข้างใน ทำให้ใคร่ครวญถึงความรักของพี่ที่มีต่อน้อง

สาระสำคัญ

เครื่องคาวที่ปรากฏในคำประพันธ์ คือ.....

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานมีลักษณะเป็นนิราศ กล่าวคือ มีการ.....

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน เป็นบทประพันธ์ที่นักวรรณคดีนิยมกันว่าข้าชายวรรณคดีบริสุทธิ์ (คือเพ่งเล็งความงดงามไพเราะยิ่งกว่าอย่างอื่น)

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน มีลักษณะตรงกับ.....ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)

คุณค่าของเรื่อง

คุณค่าด้านวรรณศิลป์และศิลปหัตถกรรม มีความไพเราะในด้านกวีนิพนธ์ คือใช้ถ้อยคำที่ไพเราะด้วยเสียงสัมผัส การพรรณนาทำให้เห็นรูปลักษณ์ รูปร่าง กลิ่น สีของอาหารชนิดนั้นด้วย

คำศัพท์น่ารู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่คำศัพท์และความหมายต่อไปนี้ นำตัวอักษรไปเติมหน้าข้อความให้ถูกต้อง

.....บุญช้
.....ไฟฟอน
.....กระบิดกระบวน
.....ความขำ
.....ซ้อน
.....เมืองบน
.....ยี่หระ
.....ลูกเอิ้น
.....ประทีน
.....รางขาง

ก. แสร้งทำขึ้นเชิงเพื่อถ่วงเวลาหรือเรียกร้องความสนใจ
ข. ดีทุบ
ค. เครื่องหอม
ง. สวรรค์
จ. ไฟที่ดับแล้วแต่ยังระอุอยู่
ฉ. ความลับ
ช. ลูกกระวานเทศ
ญ. งดงาม
ฎ. เครื่องเทศชนิดหนึ่งมีกลิ่นฉุน
ฏ. รับประทาน

วิเคราะห์เนื้อหา

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ กาเครื่องหมาย x หน้าข้อความที่ผิด

-๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน
-๒ กาพย์เห่เรือแต่งด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท และกาพย์ยานี ๑๑ อีกจำนวน ๑๐ บท
-๓ “ลำเตียง” เป็นอาหารว่างที่ใช้ไชโรยเป็นตารางใส่กระทะแล้วห่อด้วยไส้ที่มัด
-๔ “ดับเหล็กลวก” ใช้ดับหมูเป็นหลักในการประกอบอาหาร
-๕ “หริ่ม” และ “แสร้งว่า” เป็นอาหารว่างเหมือนกัน
-๖ “เทโพพื้นเนื้อท้อง” ความหมายคือ แกงเทโพ นั่นเอง
-๗ รังนกที่ไขนี้ ทำมาจากน้ำลาย นกนางแอ่น
-๘ “ยี่หระ” เป็นชื่ออาหารว่างชนิดหนึ่ง
-๙ “หมูแนม” คือแกงที่ทำมาจากหมูป่าใส่ระกำ
-๑๐ “ก้อยกุ้ง” เป็นอาหารจำพวกเครื่องจิ้ม

วิเคราะห์วรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาบทประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามให้ถูกต้อง

การเล่นคำ	การเล่นเสียงพยัญชนะ	การเล่นเสียงสระ	อุปมา	อติพจน์
-----------	---------------------	-----------------	-------	---------

ล่าเตียงคิดเตียงน้อง
ลตหลั่นชั้นชอบกล

นอนเตียงทองท่าเมืองบน
ยลอยากนิทรคิดแนบนอน

เห็นห่มห่มทรวงเศร้า
เจ็บไกลใจอาวรณ์

รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน
ร้อนรุ่มรุ่มกลุ่มกลางทรวง

ก้อยกึ่งปรุประทีน
รสทิพย์หยิบมาโปรย

วางถึงลิ้นดินแดโดย
ฤจะเปรียบเทียบทันขวัญ

ไต่ปลาเสแสสร้างว่า
ใบโคกบอกโคกครวญ

ดูจวจากกระบิตกระบวน
ให้พี่เศร้าเจ้าดวงใจ

ผักโถมซื้อเพราะพร้อง
ผักหวานช่านทรวงใน

เป็นโถมน้องฤโถมไหน
ใคร่ครวญรักผักหวานนาง

รังนกนึ่งนำซด
นกพรากจากรังรวง

โอซารสกว่าทั้งปวง
เหมือนเรียมร้างห่างห้องหวน